

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกสังคม เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการที่ไม่มีขอบเขตจำกัดและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมนั้นประกอบด้วยบุคคลที่มีพื้นฐานที่แตกต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งและนำไปสู่การกระทำผิดกฎเกณฑ์ของสังคมได้ ซึ่งการจัดการกับปัญหาดังกล่าวรัฐมีอำนาจที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนในการสร้างกลไกการควบคุมทางสังคม โดยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ดังนั้นเมื่อบุคคลใดละเมิดต่อกฎหมายจึงต้องมีกลไกในการดำเนินการกับผู้ผิดนั้นเพื่อเป็นการรักษาความสงบสุขของคนในสังคม โดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการสร้างความยุติธรรมให้แก่สังคมนั้นคือ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม อันประกอบด้วยตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ ที่มีการทำงานอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์สูงสุดเพื่อที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของสังคม

การสร้าง ความสงบเรียบร้อยในสังคมเป็นสิ่งที่สำคัญที่รัฐให้ความตระหนักมาทุกยุคสมัย แม้แต่กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 75 วรรคหนึ่งบัญญัติให้รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คຸ້ມครองและสิทธิเสรีภาพของบุคคลจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว และเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน

ตำรวจ ถือเป็นหน่วยงานที่เป็นด่านแรกของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม มีอำนาจหน้าที่ตั้งแต่การสืบสวน สอบสวน และจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษ ซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานนั้นต้องมีความแน่นอน รวดเร็ว และการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกรอบของบทบัญญัติทางกฎหมาย ในขณะที่ภารกิจของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับประชาชนนั้น มีขอบเขตความรับผิดชอบกว้างขวางมาก หากปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวบกพร่องหรือขาดประสิทธิภาพก็จะมีผลกระทบต่อความยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม

ในปัจจุบันนี้ กระบวนการยุติธรรมยุคใหม่ต้องการความรวดเร็ว และเที่ยงตรงในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษเพื่อป้องกันสังคมจากอาชญากรรม ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของ

เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงมุ่งเน้นผลในด้านการสืบสวนจับกุมและป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในทุก รูปแบบ งานด้านการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิด จึงมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากเป็นขั้นตอนแรกในการสืบสวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานหลังจากที่มีความผิดเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะรวบรวมพยานหลักฐานและแนวทางในการสอบสวนฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด และขอหมายศาลเพื่อติดตามจับกุมตัวมาดำเนินคดีด้วยความรวดเร็ว เพื่อวัตถุประสงค์ในการข่มขู่ยับยั้งให้คนในสังคมเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำผิด (General Deterrence)

แต่เนื่องจากปัจจุบัน ในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเน้นหลักนิติธรรม (Due Process) ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะตำรวจ ต้องดำเนินการที่ใช้ความเป็นธรรมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การสืบสวน สอบสวน และจับกุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเรื่องการค้น หรือการจับกุมได้ระบุไว้ในกฎหมายตามมาตรา 237 บัญญัติว่า “ในคดีอาญา การจับกุมและคุมขังบุคคลใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล. . .” ดังนั้น โดยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและข้อความที่บัญญัติได้ถือว่าอำนาจในการจับและขังของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานฝ่ายปกครองถูกตัดขาด คือ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาลเท่านั้น

กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 มีพื้นที่รับผิดชอบเป็นอาณาบริเวณที่กว้างขวาง มีสถานีตำรวจที่อยู่ในสังกัด 11 สถานี คือ สถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือ สถานีตำรวจนครบาลตลาดพลู สถานีตำรวจนครบาลบุปผาราม สถานีตำรวจนครบาลบุคคโล สถานีตำรวจนครบาลลำห้วย สถานีตำรวจนครบาลสมเด็จพระยา สถานีตำรวจนครบาลราชบุรินทร์ สถานีตำรวจนครบาลบางมด สถานีตำรวจนครบาลทุ่งครุ สถานีตำรวจนครบาลปากคลองสาน และสถานีตำรวจนครบาลบางคอแหลม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม และมีประชากรแฝงในเขตพื้นที่จำนวนมากที่เข้ามาทำงานโดยเป็นชนชั้นแรงงาน ทำให้ในแต่ละวันมีคดีความที่เกิดขึ้นจำนวนมาก ส่งกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่มีความยากลำบากในการติดตามจับกุมผู้กระทำผิด พิจารณาได้จากสถิติเปรียบเทียบผลการจับกุมคดีอาญาในแต่ละประเภทคดี ของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2551 ดังนี้

ตารางที่ 1.1
สถิติเปรียบเทียบผลการจับกุมคดีอาญาในแต่ละเดือน
ของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8
ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2551

ประเภทคดี	พ.ศ. 2549		พ.ศ. 2550		พ.ศ. 2551	
	รับแจ้ง (คดี)	จับ (คดี)	รับแจ้ง (คดี)	จับ (คดี)	รับแจ้ง (คดี)	จับ (คดี)
1. คดีอุกฉกรรจ์ สะเทือนขวัญ	105	32 (30.47%)	107	49 (45.79%)	97	36 (37.11%)
2. คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	617	168 (27.22%)	563	248 (44.04%)	453	218 (48.12%)
3. คดีประทุษร้าย ต่อทรัพย์สิน	1,616	295 (18.25%)	1,439	375 (26.05%)	1,566	384 (24.52%)
4. คดีที่น่าสนใจ	1,194	84 (7.03%)	1,129	106 (9.38%)	1,282	98 (7.64%)
5. คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	4,504	4,499 (99.88%)	5,440	5,437 (99.94%)	6,409	6,408 (99.98%)

ที่มา: กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 (สำรวจ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2549-30 กันยายน 2551)

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นสถิติการรับแจ้งคดี เปรียบเทียบกับการจับกุมผู้กระทำผิด มาลงโทษในแต่ละคดีของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ซึ่งเกือบทุกคดีสามารถจับกุมได้จำนวน น้อยมาก ยกเว้นในคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายซึ่งจับกุมได้เกือบทั้งหมด แต่ในคดีอื่น ๆ สามารถจับกุมได้ ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ. 2550-2551 มีอัตราการลงมาเป็น ลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาในการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยน่าจะมีหลาย ปัจจัยที่มีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการจับกุมผู้กระทำผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

สถิติการจับกุมที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องอาจส่งผลกระทบต่อหน้าที่ความ รับผิดชอบในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึง ภาพลักษณ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ทำให้มีผู้กระทำผิดจำนวนหนึ่งสามารถหลุดรอด

การจับกุมไปได้ ซึ่งสาเหตุต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ตำรวจอาจเกิดได้จากหลายเหตุปัจจัย ทั้งในด้านปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุม ปัจจัยภายในหน่วยงานที่เป็นตัวสนับสนุน และขับเคลื่อนให้งานเกิดประสิทธิภาพ ตั้งแต่ในด้านผู้บังคับบัญชา งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ตลอดจนปัจจัยภายนอกหน่วยงาน ทั้งในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความร่วมมือจากประชาชนล้วนแต่ส่งผลต่อความสำเร็จหรืออาจทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานได้ทั้งสิ้น ดังนั้น หากได้มีการศึกษา ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวน จับกุม และวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิด ปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำผิด ย่อมเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติงาน เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาพัฒนาเป็น แนวทางในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ต่อไป

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

เนื่องจากผู้ศึกษารับราชการตำรวจมาเป็นระยะเวลาประมาณ 6 ปี ซึ่งปัจจุบันดำรง ตำแหน่งรองสารวัตรสืบสวนสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลบางมด ซึ่งอยู่ในสังกัดของกองบังคับ การตำรวจนครบาล 8 ตั้งแต่เริ่มบรรจุเข้ารับราชการมีภารกิจในการสืบสวน จับกุมผู้กระทำผิดใน เขตพื้นที่ของสถานีตำรวจนครบาลบางมดซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม และแหล่งธุรกิจ บางส่วน ทำให้มีประชากรแฝงเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นเหตุให้มีคดีอาญาเกิดขึ้น บ่อยครั้ง ซึ่งจากประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิด เห็นว่ากระบวนการ และขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยมีการคำนึงถึงสิทธิผู้ต้องหามากยิ่งขึ้น และ เพิ่มขึ้นตอนกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการขออนุญาตศาลในการค้นและจับกุม ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความยากลำบากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การจับกุมผู้กระทำผิดมา ลงโทษเป็นได้โดยล่าช้า และมีสถิติลดลง ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติงานในการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งหาแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขการทำงานด้านการสืบสวน และจับกุม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสร้างความสงบสุข ในสังคมได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 8
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 8
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษา“ปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ: ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาล 8” เป็นการศึกษาทัศนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุม ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมทั้งในชั้นสัญญาบัตร และชั้นประทวน ในระดับตั้งแต่ผู้บังคับหมู่/ลูกแถว รองสารวัตรสืบสวน สารวัตรสืบสวน รองผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน ที่ปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุม ในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ประกอบด้วย สถานีตำรวจ 11 สถานี รวมถึงกองกำกับการสืบสวนนครบาล 8 โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งในชั้นสัญญาบัตร และชั้นประทวนในงานสืบสวนสอบสวน จำนวนรวม 123 นาย ที่ปฏิบัติหน้าที่ในช่วงที่มีการเก็บข้อมูล

สมมติฐานในการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับปัญหาอุปสรรคในขั้นตอนการสืบสวนและขั้นตอนการจับกุมของเจ้าหน้าที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 8
2. ปัจจัยภายในและภายนอกหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับปัญหาอุปสรรคในขั้นตอนการสืบสวนและขั้นตอนการจับกุมของเจ้าหน้าที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 8

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ปัญหาอุปสรรค หมายถึง ข้อจำกัดหรือสิ่งที่ทำให้เป็นตัวขัดขวางการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนและจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
2. การปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุม หมายถึง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด เพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีตามกฎหมาย
3. ผู้กระทำผิด หมายถึง บุคคลซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาที่ละเมิดต่อกฎหมายอาญา
4. กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 หมายถึง หน่วยงานสังกัดของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้แก่
 - 1) สถานีตำรวจนครบาลบางมด
 - 2) สถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือ
 - 3) สถานีตำรวจนครบาลตลาดพลู
 - 4) สถานีตำรวจนครบาลบุปผาราม
 - 5) สถานีตำรวจนครบาลบุคคโล
 - 6) สถานีตำรวจนครบาลสำเหร่,
 - 7) สถานีตำรวจนครบาลสมเด็จพระยา
 - 8) สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ
 - 9) สถานีตำรวจนครบาลทุ่งครุ,
 - 10) สถานีตำรวจนครบาลปากคลองสาน
 - 11) สถานีตำรวจนครบาลบางคอแหลม
 - 12) กองกำกับการสืบสวนนครบาล 8
5. ปัจจัย หมายถึง ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกหน่วยงานที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิด ซึ่งปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และปัจจัยภายนอกประกอบด้วย กฎหมาย และความร่วมมือจากประชาชน/ชุมชน และการแทรกแซงทางการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 8
2. ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 8
3. ให้ได้แนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น